

Fiskeri- og kystdepartementet
Postboks 8118 Dep
0032 Oslo

Deres ref:

Vår ref:

Dato: 14.2.2013

Høring leveringsplikt for fartøy med torske trålløyve

Norsk Industri har medlemsbedrifter som leverer varer og tjenester til så vel hvitfiskindustrien som til havbruksnæringen. Norsk Industri er sterkt engasjert i å bringe mer og konkurransedyktig industri til Nord-Norge. Utvikling av bærekraftige og lønnsomme arbeidsplasser langs kysten er en nøkkelfaktor for å lykkes i nord. Dette er utgangspunktet for Norsk Industris høringsuttalelse om hvitfiskindustrien og leveringsplikten.

Situasjonen i sjømat-Norge er todelt på dramatisk vis: Oppdrett går kjempebra, mens det f.eks. for torsk er lavere priser enn for 10 år siden. I de tre nordligste fylkene er det 10 filetbedrifter tilbake, 7 av dem er eiet av Aker Seafoods. I et industrielt perspektiv er dette utfordrende, akkurat som det er en stor utfordring for industrien generelt at denne er "to-delt"; olje/gass og øvrig industri. Målet om større verdiskaping og økt konkurransekraft kan etter vår mening kun nås gjennom utvikling av ny teknologi og produkter, ikke gjennom strammere reguleringer.

Forvitringen i hvitfiskindustrien kan også dokumenteres i tall: Antall sysselsatte innen hvitfisk er ned 52 % i årene 1997-2007. Når det gjelder fileten, er antall sysselsatte redusert med hele 76 % i samme tidsrom. Utviklingen når det gjelder antall virksomheter, viser samme nedadgående trend.

Det som for lengst er godtgjort, blant annet i studier utført av SINTEF-forskere, er at lønnsomheten i hvitfiskindustrien er for lav. Trude Olafsen, Sintef Fiskeri og Havbruk, skriver f.eks. følgende i en gjestekommentar i Fiskeribladet, mandag 14. januar 2013: - Min bekymring er at norsk hvitfiskindustri ikke har "hodet over vannet" i stor nok grad til å sette i gang de nødvendige omstillingsprosessene. Hennes oppskrift er klar: Færre og større selskaper må til for å få lønnsomhet i næringen.

Dette er et syn Norsk Industri deler. Vi noterer med interesse at også stortingsrepresentant Helga Pedersen, Arbeiderpartiets nestleder, er inne på tilsvarende tanker, når hun til Fiskeribladet Fiskaren 30. januar i år sier at hvitfisknæringen har mye å lære av laksenæringen. Pedersen legger til at hun ser behov for endringer og strukturering og mener at dette er noe industrien selv må finne ut av.

Reguleringen av Fiskerinæringen skiller seg fra reguleringen av andre naturressursnæringer, som olje/gass, vannkraft og telekommunikasjon ved hvordan Staten håndterer grunnrenten (den ekstra avkastningen som ligger i merverdier i naturen, dvs at økonomisk virksomhet basert på naturressurser gir en meravkastning utover avkastningen til næringens innsatsfaktorer). Innenfor olje/gass og vannkraft er det en ekstra skatt. Innen telekommunikasjon benyttes auksjoner av frekvenser.

Innen fiskeri gis denne meravkastningen bort til "aktive fiskere", ut fra en tanke om at disse bidrar til sysselsetting langs kysten, mens såkalt industrieid virksomhet må "betale" i form av konsesjonsvilkår.

Denne reguleringsformen gir i praksis en subsidiering fra industri-eide trålere til landindustri. Fra et samfunnsøkonomisk perspektiv gir slike ordninger et effektivitetstap, ref. Finansdepartementets høringsuttalelse forrige gang endringer i leveringsplikten ble diskutert:

"Finansdepartementet har merket seg at leveringsplikten bidrar til et samfunnsøkonomisk effektivitetstap ved at fartøyleddet indirekte subsidierer den tilgodesette fiskeindustrien og dermed bidrar til å opprettholde virksomhet som gir lavere avkastning på innsatte ressurser (inkludert råstoff) enn ved alternativ anvendelse. I henhold til beregninger i Fiskeriforsknings rapport kan effektivitetstapet anslås til opp mot 50 millioner kroner med dagens regime. Det må antas at tapet vil øke dersom ordningen strammes inn slik Fiskeri- og Kystdepartementet foreslår".

Norsk Industri er enig i disse vurderingene fra Finansdepartementet og vil stille spørsmål ved om en slik type regulering kan være bærekraftig på lang sikt.

Skulle reguleringsformen likevel bli opprettholdt, vil det være svært viktig at subsidieringen faktisk brukes til å styrke konkurransekraften til landaktivitetene. I dagens situasjon brukes subsidien til å forsøke å holde liv i en industristruktur preget av betydelig overkapasitet og uten internasjonal konkurransekraft. Forslagene som nå er sendt på høring, vil i all hovedsak gjøre situasjonen verre både for flåten og filet-industrien. Dette må innebære en utvikling i feil retning, for Forskriften er hjemlet i Deltagerlovens § 1, hvor det klart fremgår at formålet med loven blant annet er "å øke lønnsomheten og verdiskapingen i næringen og dermed trygge bosetting og arbeidsplasser i distriktene".

Den leveringsplikten som Regjeringen vurderer å stramme inn, strider etter vårt syn følgelig mot det klare behovet for modernisering som er dokumentert fra flere hold. Det strider også mot selve begrepet "industrialisering". Kapasitetsutnyttelsen er lav i mange av anleggene. Det gir hverken grunnlag for lønnsom drift eller trygge arbeidsplasser. En tilsvarende dårlig kapasitetsutnyttelse i landbasert prosessindustri, ville med sikkerhet ha ført til snarlig avvikling.

Norsk Industri vil understreke behovet for samspill i hele verdikjeden. Det er masse fisk i havet. Det som er viktig, er å erkjenne at denne fisken via effektive produksjonsanlegg og god leveringssikkerhet må kunne leveres til kundene til en pris som gjør at fisken faktisk er konkurransedyktig i markedet.

Det er lønnsomhet i alle ledd som må tilstrebes. For at det skal kunne bli en realitet, må vi endre hvitfiskbransjen. Dagens situasjon kan karakteriseres av et utpreget sesongfiske, særlig etter torsk. Det som behøves, ikke minst for å sikre velfungerende og lønnsomme anlegg på land, er jevn leveranse av fisk året

rundt. Det gir rom for industriell drift og rasjonelle verdikjeder i hele produksjonen.

Den nedadgående trenden for hvitfiskproduksjonen og sysselsettingen i anleggene, er forsterket av at fiskeripolitikken tradisjonelt har vært et distriktpolitisk virkemiddel. Fiskeripolitikken har helt manglet det industrielle perspektivet. I likhet med fiskeriminister Lisbeth Berg-Hansen, er Norsk Industri opptatt av å sikre arbeidsplasser langs kysten. I motsetning til statsråden, tror vi ikke at de fremsatte forslag vil styrke situasjonen for næringen, snarere tvert i mot.

Departementet vil øke tilbudsplikten for torsk og hyse til 100 %, innføre kjøpsplikt for torsk og hyse på 70 % og øke bearbeidingsplikten for torsk og hyse til 90 %. Slik vi ser det, vil denne form for pålagt kjøp av råstoff føre til at bearbeidningen av hyse og frossen torsk blir ulønnsom. Dermed står vi i den situasjon vi minst av alt ønsker: Nemlig at det oppstår betydelig fare for nedleggelse av flere viktige foredlingsanlegg. Vi tror hele næringen er tjent med at det gis fleksibilitet til å utveksle råstoff mellom anlegg i samme fylke. Det vil gi bedre rammer for optimalisering og et bedre grunnlag for lønnsom drift. De tanker som Helga Pedersen har om struktur, bør foredles videre og vi anbefaler Fiskeri- og Kystdepartementet å gå i dialog med næringsaktørene for å diskutere hvordan FKD kan bidra til at industrien blir hensiktsmessig strukturert. Målet må være å skape lønnsom drift som kan trygge arbeidsplasser og sikre videre utvikling.

Norsk foredlingsindustri må – slik vi ser det – bli konkurransedyktig i en global industri. Næringen må bli lønnsom nok til å kunne kjøpe råstoff. De produktene som fremstilles, må være av en slik karakter at de ikke lett kan kopieres. (Norge-merket). Det høye norske lønnsnivået krever økt grad av automatisering, samt færre og større anlegg enn i dag. Og som i all annen industri som konkurrerer på verdensmarkedet, må hvitfiskindustriens operatører finne seg i at det stilles økende kompetansekrav til hver enkelt av dem.

Nord-Norge har store ressurser og store muligheter. Omstrukturering av hvitfiskindustrien for å sikre lønnsom fremtidig drift, er en viktig forutsetning for at livet langs kysten skal kunne opprettholdes og styrkes. Vi er enige i at hvitfiskindustrien bør se til havbruksnæringen. Det er dessuten viktig å anerkjenne at sjømatindustri først og fremst er en matvareindustri. Det er et blindspor å definere fisken som et distriktpolitisk virkemiddel.

Målsettingen må være lønnsomme verdikjeder med mest mulig verdiskaping i Norge. Til dette hører erkjennelsen av at det som må til, er en bærekraftig utnyttelse av det ressursgrunnlaget vi er helt avhengige av. Dersom vi erkjenner dette – og arbeider for lønnsomhet og kvalitet i alle ledd – vil denne næringen kunne ha en god fremtid. Til syvende og sist er dette et spørsmål om vilje. Både blant aktørene i næringen og hos politikerne.

Med vennlig hilsen
Norsk Industri

Stein Lier-Hansen
Adm. dir.